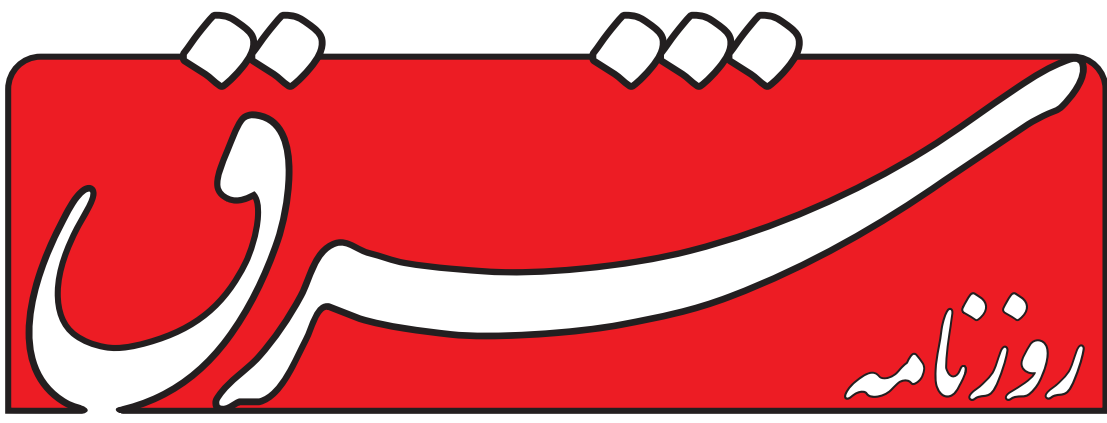

رئیس قوه قضائیه با اشاره به موضوع مسمومیت دانش آموزان گفت: قضات ذی صلاح و مسئول رسیدگی به پرونده عناصر دستگیر شده ماجرای فوق الذکر، با جدیت، سرعت، دقت و عادلانه به پرونده آنها به میزان عمل و دخالتشان در این ماجرا رسیدگی کنند و اجازه ندهند رسیدگی به این پرونده‌ها طولانی شود.

سه‌شنبه ۲۳ اسفند ۱۴۰۱ • ۲۱ شعبان ۱۴۴۴ • ۱۴ مارس ۲۰۲۳ • سال بیستم • شماره ۴۵۱۷ • ۱۲ صفحه • ۱۰۰۰۰ تومان

رهبرانقلاب اسلامی در دیدار رئیس‌جمهور بزاروس:

کشورهای مورد تحریم آمریکا باید با همکاری یکدیگر این حربه را از بین ببرند

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری: حضرت آیت‌الله خامنه‌ای، رهبر انقلاب اسلامی، عصر دیروز (دوشنبه) در دیدار آقای آکساندر لوکاشنکو رئیس‌جمهور بزاروس و هیئت همراه، ظرفیت همکاری‌های دو کشور را بسیار فراتر از سطح کنونی دانستند.

در «شرق» امروز می‌خوانید: مراسم معارفه اولین مدیرعامل زن خانه سینما برگزار شد، اسکاری با کمترین نشانه‌های سیاسی، در برابر مسمومیت‌ها چه واکنش‌هایی باید انجام دهیم؟ و **یادداشت‌هایی از مهدی فیروزان**، حافظ روحانی

آمار ذخایر سدهای کشور خیر از روزهای فراوان با تنش آبی در سال جدید می‌دهد
زمستان سخت تابستان سخت‌تر

تلفات سنگین روسیه و اوکراین در شرق **نبرد خونین «باخموت»**

کریستیانورونالدو به ایران می‌آید؟
گفت‌وگو با شهرداد میرزایی درباره کتاب «دماب»
مش ت دماب نمونه خروار ایران است

یادداشت

در ضرورت مسئولیت‌پذیری دولت!
حسین حقگو
کارشناس اقتصادی

«انسان‌ها در زمان ورود به جامعه، برابری، آزادی و قدرت اجرایی را که در وضعیت طبیعی از آنها برخوردار بوده‌اند، در اختیار جامعه قرار می‌دهند تا قانون‌گذار آنها را برای صلاح جامعه به کار گیرد. این قدرت موظف است تا جان و مال و آزادی آنها را، با رفع نواقض طبیعی از حیث دشواری و عدم قطعیت تأمین کند» (جان لاک، رساله‌ای درباره حکومت). این روزهای پایانی سال هر چند با توافق از سرگیری روابط دیپلماتیک با عربستان شاهد کاهش نسبتاً شدید قیمت‌ها در بازار ارز و طلا و خودرو هستیم و حتی امید به کاهش بیشتر قیمت‌ها به سبب احتمال تحولات دیگر ایجاد شده است (تبادل زندانیان و آزاد شدن بخشی از منابع ارزی بلوکه‌شده کشور)؛ اما این فرض نیز بسیار قوی است که این تحولات کوتاه‌مدت و ناشی از ضرورت‌های خاص زمانی باشد؛ بنابراین آنچه به نظر می‌رسد مانند سال‌های قبل همچنان بر روح و روان ایرانیان حاکم است و به سال بعد منتقل می‌شود، عدم قطعیت‌ها و بی‌بینی‌ناپذیری رفتار دولت‌هاست.

ادامه در صفحه ۵

تازه‌واردها در باشگاه گفت‌وگو با تهران؛ توافق ایران و عربستان سیاست خارجی را ورق زد

هوای تازه دیپلماسی

گزارش تیتریک را در صفحه ۳ بخوانید

عقب‌نشینی دلار
تحلیلگران درباره ریزش قیمت اسکناس آمریکایی و آینده بازار ارز چه می‌گویند؟
صفحه ۴

یادداشت

طباطبایی «مجتهد» اندیشه سیاسی

حامد عامری کستانی*

بحث‌ها در «بطن» و «لابه‌لای» نوشته‌هایشان وجود دارد که بتوان آن را سالیان دراز پیش برد. به این نکته مهم در شناخت اندیشه طباطبایی باید توجه داشت که زاینده‌اندیشه و تفکر در ایران زمین سده‌هاست که دچار تکنقای اساسی شده است و از قضا، یکی از محورهای مهم آثار استاد، توجه به مسئله «زوال» اندیشه سیاسی و نیز «انحطاط» ایران است. گذر از این «تنگنا» برای دانشجویان و دانش‌آموختگان و استادان دانش سیاست و نیز علاقه‌مندان به آن، جز از معبر سخت «اجتهاد» در مابنی و توجه به اساس و اصول آن، نخواهد گذشت. طباطبایی همواره «از در تنگ» به بحث‌ها وارد می‌شد و این در ذات مباحثی که ارائه می‌داد وجود داشت. مواجهه ایشان با متون، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌هایی است که «اجتهاد» طباطبایی در اندیشه سیاسی بر آن مبتنی بود. آثار دکتر طباطبایی، جدا از محتوای آن که در جای خود باید به‌صورت مفصل بدان پرداخت، ناظر بر این «امر» مهم است که باید به منابع اصلی ادوار مختلف تاریخ اندیشه در ایران نگریست و با غور در آنها، «جایگاه» تاریخی و فکری سیاست در ایران زمین مشخص شود. اگرچه در گذشته‌مانند، راهی برای رسیدن به آینده نیست اما بی‌شک بدون توجه و اجتهاد در مابنی تاریخی فکری ایران زمین، نمی‌توان برای «حال» و «آینده» سخنی داشت. اینجاست که باز باید «اهمیت» آثار

ادامه در صفحه ۱۱

از روزنامه‌فروشی‌ها بخواهید

سرمقاله

آیا ملی‌کردن صنعت نفت اجتناب‌ناپذیر بود؟

کوروش احمدی
دیپلمات پیشین

۲۴ اسفند مصادف با هفتادومین سالگرد تصویب قانون ملی‌کردن صنعت نفت در مجلس شورای ملی است. این قانون با توجه به تحولات سیاسی و به‌ویژه کودتای ۲۸ مرداد که در پی داشت، یکی از اثرگذارترین تحولات در ایران معاصر است. اما به دلیل سیاست دولت‌های مستقر در ۶۹ سال گذشته و نیز تلاش برخی جریان‌ها برای استفاده از تاریخ جهت توجیه سیاست‌های روز، نسل جدید شناخت چندان از این تحول و دیگر تحولات ایران بعد از مشروطه ندارد. این در حالی است که دریافت شناختی عینی و درست از گذشته پیش شرط قرار گرفتن در مسیری درست در حال و آینده است. رد توافق قوام‌السلطنه درباره اعطای امتیاز نفت شمال به شوروی در مجلس یازدهم نقطه شروع روندی شد که به ملی‌کردن صنعت نفت انجامید. مجلس در ۹، ۲۶، ۱۳۲۶ علاوه بر رد توافق مذکور، دولت را مکلف به استیفای حقوق ملت ایران در سایر موارد، «به‌خصوص راجع به نفت جنوب» کرد. این قانون در حالی تصویب شد که کمیته نفت انگلیس و ایران که بر اساس قرارداد ۱۳۱۲ عمل می‌کرد، در محافل سیاسی و رسانه‌ای ایران به‌شدت مورد انتقاد بود، مصدق که بعداً در مجلس شانزدهم نقشی محوری در ملی‌کردن نفت ایفا کرد، عضو مجلس یازدهم نبود و دخالتی در تصویب این قانون نداشت. اهم تحولاتی که ملی‌کردن صنعت نفت را اجتناب‌ناپذیر کرد، به شرح زیر قابل تلخیص است:

- دولت هیزر که بعد از سقوط دولت قوام روی کار آمد، اجرای قانون استیفا را در دستور کار قرار داد و یک متن ۲۵ ماده‌ای حاوی اجزای کمیته و مطالبات ایران تهیه کرد و مبنای مذاکره با کمیته قرار داد. توافقی که بین گلشانیان وزیر دارایی و نویل کس یکم از مقامات کمیته حاصل شد، به قرارداد الحاقی یا کس-گلشانیان شهرت یافت. توافق عمده در این قرارداد افزایش برداشتن ایران از چهار شلینگ به شش شلینگ در هر تن بود که در پاسخ‌گویی انتظارات عمومی نبود. ارزش واقعی چهار شلینگ که در سال ۱۳۱۲ معادل یک‌هشتم قیمت نفت خام ایران بود، در ۱۳۲۸ به کمتر از یک‌شانزدهم کاهش یافته بود. یعنی دریافتی ایران در ۱۳۱۲ از حدود ۳۳ درصد بهای نفت ایران به حدود ۹ درصد در ۱۳۲۸ رسیده بود. همچنین در این قراردادها چهار یا شش شلینگ غذایی مد نظر بود که ارزش آن کاهش می‌یافت. درحالی‌که مثلاً در کویت شلینگ طلا مبنای محاسبه بود.
- قرارداد ۱۳۱۲ که مبنای کار بود، بعد از خروج رضا شاه از کشور در شهریور ۱۳۲۰ سخت‌مورد انتقاد قرار داشت. این قرارداد در پی لغو امتیازنامه داریوسی توسط رضا شاه و به شیوه خاص او منعقد شده بود. رضا شاه که ظاهراً از کنده روند مذاکرات عصبانی بود، شی (۱۳۱۱، ۹، ۱۱) وارد هیئت دولت شد، پرونده امتیاز داریوسی را خواست، آن را در بخاری انداخت و دستور داد «نمی‌روید تا قرارداد را لغو کنید». واکنش انگلیس شامل شکایت به جامعه ملل و اعزام کشتی جنگی به آب‌های آبادان بود. همزمان برخی شورش‌ها در ایلات جنوب رضا شاه را نگران تاج و تختش کرد و به قول تقی‌زاده باعث شد «او جا بزند». تقی‌زاده که در مقام وزیر دارایی یکی از سه مذاکره‌کننده با کمیته بود و امضای او زیر قرارداد ۱۳۱۲ قرار داشت، در مجلس یازدهم در دفاع از اعتبارنامه خود، گفت: «تقصیر آلت فعل نبود، بلکه تقصیر فاعل بود که بدبخانه اشتباهی کرد و نتوانست برگردد». او گفت: به خاطر امضای قرارداد «بی‌اندازه و فوق تصور ملول شدم» و افزود: «از همه بیشتر شخص من و پس من مرحوم داوود... متاثر، متالم و ملول شدیم». وی قبل از این سخنان در مجلس، طی نامه‌ای به قوام در اسفند ۲۵ تصریح کرده بود که اگر قرارداد نفت ایران مانند قرارداد نفت عراق بود، حدود یک‌ونیم میلیون لیره بیشتر درآمد عاید ایران می‌شد. اما ماده ۲۱ قرارداد ۱۳۱۲ اجازه تجدید نظر در اصل آن را نمی‌داد.

ادامه در صفحه ۵

یادداشت‌های روزانه هاشمی رفسنجانی در سال ۱۳۷۹

اصلاحات در بحران

چهارشنبه منتشر می‌شود

اصلاحات در بحران
مهدی فیروزان
در مصاحبه با سید محمد بهشتی

استاد فرهیخته جناب آقای مهندس سیدمحمد بهشتی

در گذشت اندوه‌بار مادر گرانقدرتان را تسلیت می‌گوییم و برای آن مرحومه از خداوند متعال آمرزش و آرامش و برای جنابعالی و خانواده محترم شکیبایی و تندرستی خواستاریم.

علی اعطا، سعید ایزدی، سیدمحمد حسینی، پیروز حناچی، باسر جعفری، علی دهقان، علی دهیاشی
رضا دزآگاه، شهاب‌الدین طباطبایی، مهدی رحمانیان، سیدحسین رسولی، مرتضی کاظمی، بابک شکوفی
احمد محیط طباطبایی، احمد میدری، اسکندر مختاری، پویان نقوی، محمد نعیمی‌پور

انا لله و انا الیه راجعون

عضو ارجمند جناب آقای مهندس سیدمحمد بهشتی

اندوه از دست‌دادن مادر چنان تلخ و جانسوز است که به دشواری به‌باور می‌نشیند و هیچ عبارتی را یارای مرهم نهادن بر آن نیست. با نهایت تأسف و تأثر ضایعه غمبار در گذشت مادر گر امتان را خدمت شما و خانواده محترم تسلیت عرض کرده، از خداوند متعال برای آن عزیز علو درجات و مغفرت الهی و برای خانواده محترم صبر جمیل آرزو نمودیم.

ایکوم ایران